

Pieter-Paul van Laake

Nederland

Wandelingen door oude en nieuwe natuurgebieden

52 Wandelingen

met **GPS**

ROTHER
WANDELGIDSEN

Voorwoord

Aangespoord door mijn jonge Duitse vriend Dietrich Cerff, ben ik nog een laatste keer door het kleine land, waar ik woon, getrokken om de wandelingen voor dit boek uit te kiezen. In de laatste 50 jaar, in de laatste 20 jaar, in de laatste 5 jaar is Nederland sterk veranderd. Schitterende landschappen zijn verdwenen, andere beschermd, nieuwe geschapen. Prachtige verbindingen werden verbroken, nieuwe wandelmogelijkheden geopend. Geen steen in dit land blijft lang liggen, zelfs niet in beschermd natuurgebieden.

Het werk aan dit boek was een beleving, omdat ik met andere ogen wilde kijken. Niet met die van de gemiddelde gast, die naar zijn vakantieverblijf aan de kust snelt, maar met de ogen van een natuurliefhebber – zoals Dietrich, die met zijn herinneringen aan het Zwarte Woud, Thüringer Wald en de Harz, er eerst van overtuigd moest worden, dat ook in Nederland fantastische wandelingen zijn te maken. Een van de wandelingen die hij zou verkennen, heb ik ingeleid met de woorden: “Waarschijnlijk een van de tien mooiste van het land.” Bij terugkomst dweept hij met: “Een van de tien mooiste van Europa!” Dat was misschien wat overdreven, maar het verschaft me op de talloze gemeenschappelijke wandelingen een groot plezier om zijn voortdurende verwondering en zijn toenemende enthousiasme over de Nederlandse landschappen mee te beleven.

Op zijn voettochten heeft Dietrich Nederland van zijn mooiste kanten gezien. Op zijn reizen zag hij het andere gezicht van dit overvolle land, waar al deze schitterende wandelingen haast onvoorstelbaar leken. Maar ze zijn er echt: zowel in de nationale parken en de vele uitgestrekte natuurgebieden met hun stuifzanden, eindeloze heidevelden, geheimzinnige moerassen en onwerkelijke bossen, als in de agrarische cultuurlandschappen. En telkens is het de zorgvuldig gekozen route, die door zijn opeenvolging van indrukken de wandeling als een kunstwerk laat ervaren.

Als u, verleid door zijn foto's, Dietrichs beschrijvingen volgt, zijn heerlijke dagen gegarandeerd. 52 wandelingen – voor elk weekend één. Nederland is klein!

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Symbolen.....	5
Overzichtskaart.....	6
Algemene tips	8
Topwandelingen in Nederland	9
Het Nederlandse landschap, een overzicht.....	12
Informatie en adressen	19
1 Manteling	24
2 Veerse Meer	27
3 Kop van Schouwen	30
4 Tiengemeten	32
5 Alblasserwaard	34
6 Lopikerwaard	37
7 Ankeveense Plassen	40
8 Horsterwold	42
9 Marken	46
10 Amsterdamse Waterleidingduinen.....	48
11 Zuid-Kennemerland	51
12 Schoorlsche Duinen	54
13 De Hors	60
14 Vlieland	62
15 Kroonpolders	65
16 Oosterend	68
17 De Boschplaat	71
18 Ameland	74
19 Schiermonnikoog	77
20 Zuiderzeedijk	80
21 Weerribben.....	82
22 De Wieden	85
23 Veenhuizen	88
24 Anlooër Diepje	90
25 Andersche Diep.....	92
26 Geeserstream	95
27 Drents-Friese Wold	98
28 Dwingelderveld	102
29 Regge en Vecht	105
30 Archemerberg	110

31	Rondom de Koningsbelten	113
32	Twickel	116
33	Buurserzand	119
34	Speulder- en Sprielderbos	122
35	Radio Kootwijk	125
36	Loenermark	128
37	Posbank	131
38	IJssel	136
39	Gelderse Poort	140
40	Tongelaar	144
41	Mookerheide	147
42	Maasheggen	150
43	De Hamert	152
44	Loonse en Drunense Duinen	156
45	Hondsdonk en Valkenberg	161
46	Oude Leij	164
47	Kampina	166
48	Groote Peel	169
49	Meinweg	172
50	Savelsbos	175
51	Eyserbeek	180
52	Gulp en Geul	183
	Register	188

Symbolen

	met trein/bus bereikbaar		picknickplaats
	eet- en drinkgelegenheid onderweg		camping
	geschikt voor kinderen		treinstation
	plaats met eet- en drinkgelegenheid		bushalte
	café, restaurant		veerpont
	schuilhut, schuilplaats		parkeerplaats
	burcht, kasteel		brug
	uitkijktoren		windmolen
	vuurtoren		watermolen
	kerk, kapel		bijzondere boom
	uitkijkpunt		zwemgelegenheid

Algemene tips

Bij het gebruik van deze wandelgids

Voorafgaand aan de gedetailleerde tochtbeschrijvingen vindt u (in telegramstijl) de belangrijkste informatie over heen- en terugreis, zwaarte en eet- en drinkgelegenheden onderweg. Routevarianten worden kort genoemd. Het routeverloop is op gekleurde wandelkaartjes aangegeven. In het register achterin de gids zijn alle wandeldoelen, uitgangspunten en de belangrijkste etappeplaatsen opgenomen. Overzichtskaarten geven informatie over de ligging van de wandelingen. De geselecteerde topwandelingen vertegenwoordigen elf Nederlandse landschapstypen en geven samen een omvattend overzicht van de Nederlandse natuur.

Zwaarte

De meeste wandelingen zijn niet moeilijk, enkele wandelingen duren meer dan zeven uur, of gaan door los duinzand. Dan is een redelijke conditie nodig, en ook een beetje oriënteringsvermogen.

Licht (gemakkelijk) Wegen en paden zijn overal goed begaanbaar en de route is probleemloos te volgen.

Middelzwaar (tamelijk moeilijk) Wegen en paden zijn goed begaanbaar, maar de lengte van de tocht, voortdurend stijgen en dalen, of veel los zand maken een goede conditie noodzakelijk. Sommige etappes met een onduidelijk routeverloop vereisen een redelijk oriënteringsvermogen.

Wandeltijd

De opgegeven wandeltijden zijn pure looptijden, zonder pauzes of tijd voor bezichtigingen onderweg.

Uitrusting

Een wandeluitrusting bestaat uit: goede wandelschoenen, lange wandelbroek (tegen teken), regenjas en dagrugzakje. Omdat op veel wandelingen onderweg geen eet- en drinkgelegenheden is, moet steeds genoeg proviand en drinken worden meegenomen.

Wandelseizoen

We hebben alle wandelingen meerdere malen gelopen, in alle seizoenen en met veel plezier. Houd in de winter rekening met modderige paden en mogelijk deels onbegaanbare wandelpaden op de Waddeneilanden. Het Speulder- en Sprielderbos in novembermist (met de lekkerste appeltaart van het land in boshuis Drie), het Dwingelderveld op donkere winterdagen (met jagende valken), de Bosplaat met helder vriesweer (en dan nog een uur naar het hotel terugfietsen), of de besneeuwde Pos-

Topwandelingen in Nederland

Lopikerwaard

Een polderwandeling met intieme paden en onvergetelijk uitzicht (tocht 6; 6.40 uur).

Marken

Over de dijk rond het pittoreske eilandje, met heerlijk uitzicht (tocht 9; 2.30 uur).

Zuid-Kennemerland

Schijnbaar eindeloos, gevarieerd duinlandschap in het nationale park (tocht 11; 3.50 uur).

Vlieland

Deze wandeling door wilde Waddennatuur behoort tot de mooiste langs de Nederlandse kust (tocht 14; 5.15 uur).

De Wieden

Wandeling in het nationale park door het grootste moeras van West-Europa (tocht 22; 2.30 uur).

Anlooër Diepje

Tijdreis te voet door een oud cultuurlandschap (tocht 24; 3.15 uur).

Speulder- en Sprielderbosch

Wandeling door het merkwaardigste bos van Nederland met sprookjesachtig gevormde bomen (tocht 34; 3.30 uur).

Posbank

Wandeling met heerlijk uitzicht: prachtige heidevelden op de stuwwal worden omgeven door net zo fraaie bossen (tocht 37; 7.00 uur).

Gelderse Poort

Pittige wandeling langs de oevers van de Rijn en de Waal door nieuwe rivierwildernis met vrij rondlopende paarden (tocht 39; 5.30 uur).

Loonse en Drunense Duinen

Door zandvlaktes en moerassen: een verkenning van een van de uitgestrekteste stuifzandgebieden van Europa (tocht 44; 5.30 uur).

Eyserbeek

Lieflijke wandeling door het Zuid-Limburgse heuvelland, langs gezellige caféterrassen.

bank (die de paarse gloed van augustus doet vergeten), maartse buien en stralende zon in de Manteling: het waren fantastische dagen. Algemeen kan men stellen dat vooral de binnenduinen en de bossen en heidevelden van midden-Nederland geschikt zijn voor wandelingen in de herfst- en de wintermaanden.

Wandelpaden en markeringen

In het hele land zijn ontelbare wandelingen met allerlei tekens gemarkeerd, gekleurde paaltjes, bordjes, pijlen, et cetera. Langeafstandswandelroutes zijn met roodwitte of geelrode markeringen aangegeven. De voor iedere wandeling relevante markeringen worden telkens in de beschrijving genoemd. Omdat verschillende organisaties voor de markering van de wandelroutes verantwoordelijk zijn, ze verbeteren, verleggen en soms in de loop der tijd geheel wijzigen, is het belangrijk niet alleen op deze markeringen te vertrouwen. Tips over wijzigingen en verbeteringen ziet de uitgever graag tegemoet.

Zomerresidenties achter de duinen

Achter de wonderlijke, door de zeewind platgedrukte duineikenbossen, die hier (als Europees unicum) tot vlak aan zee groeien, stichtten in de 18e eeuw patriciërs uit Middelburg hun zomerresidenties en landschapsparken. Het middeleeuwse slot Westhove werd al in 1562 door de abt van Middelburg als lustslot gebruikt.

Knoestige eiken- en beukenlaan op weg naar Slot Westhove.

Beginpunt: P-Route, Parkeerplaats De Parel (betaald parkeren), Babelweg 1, Domburg. Aan de rand van het centrum bij wegwijzer richting P centrum en dan rechtsaf. Bus 52 of 53 vanaf NS-station Middelburg naar Domburg, halte Singel. Door de Stationsstraat naar de kerk, daar rechts- en meteen linksaf de Jan Tooropstraat in. Aan het eind de trap op en op de hoofdroute verder.

Zwaarte: eenvoudige wandeling.

Eten en drinken: Slot Westhove en in het naastgelegen museum (tot 17 uur).

Tip: Museum Terra Maris bij slot Westhove, mei-okt. dag., ma en di gesloten. Aan te raden is ook een stadswandeling in Middelburg.

Kaart: 65 W.

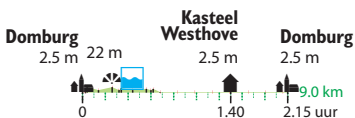

Het lage eikenbos kruipt omhoog tot de toppen van de duinen.

We verlaten de **parkeerplaats** in **Domburg** aan de kant van de duinen, gaan rechtsaf en direct op de kruising linksaf. Aan het eind de trap omhoog en boven op het duin rechtsaf. Langs hotels en voorbij de watertoren laten we de badplaats ten slotte achter ons. Deze schitterende duinweg biedt ver uitzicht over zee en de lage eikenbossen.

Na het tweede draaihekje houden we links aan op de hoofdweg en gaan bij de volgende splitsing weer linksaf. Uiteindelijk maakt de weg een bocht naar rechts, we passeren een bunker (rechts achter) en gaan op het eind rechts het bos in. We steken een fietspad over en gaan op een kruising met wonderlijk gegroeide eiken en beuken linksaf (*blauw*). Voor een wit hek, waar de weg eindigt, gaan we met de *blauwe* markering mee naar rechts. Na een bocht naar rechts slaan we op een kruising linksaf en gaan op de *Duinbeekseweg* rechtdoor tot de ingang van **Landgoed Duinbeek** aan de rechterhand (geen toegang).

Bij de ingang slaan we meteen weer rechtsaf en volgen de *blauwe* markering. We kruisen twee brede lanen en nemen daarna het tweede pad links (*blauw*), dat slingert door de Rododendrons. Het pad leidt naar

Vochtige moerassen, droge zandwoestijnen en een landgoed

Het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen omvat het misschien grootste niet bij de kust gelegen duinlandschap van Midden-Europa. Dit ongewone en uitgestrekte stuk wildernis bestaat uit een door bos omringde lappendeken van kleine en grote zandvlaktes, heidevelden en deels met eiken begroeide stuifduinen, waar men gemakkelijk kan verdwalen. Aan de zuidrand, waar de waterafvoer naar de Maas door de duinen wordt gehinderd, liggen moerassen en broekbossen, die door enkele min of meer begaanbare paden worden ontsloten. Het stuifduinengebied is met uitzondering van de heidevelden ook buiten de paden toegankelijk.

Beginpunt: kleine wandelparkeerplaats buiten Udenhout (500 m ten NW, inrit Schoorstraat 14). Vanaf de N65 richting Udenhout, rotonde rechtdoor en op de centrale kruising in Udenhout rechtdoor en 1 km verder naar de parkeerplaats bij een kapel aan de rechterkant. Buslijn 9

Tilburg centraal station – Udenhout, halte Udenhout Groenstraat (bij de kerk).

Zwaarte: de oversteek van dit grote duingebied vereist een zekere avonturierzijn en een goed oriëntatievermogen! De wandeling is in het duingebied zonder hulpmiddelen niet te volgen. Voor GPS-apparaten zijn de coördinaten aangegeven. Bij het gebruik van een kompas wordt een goed oriëntatievermogen gevraagd. Voor de lange stukken in los zand is wat conditie nodig. De stukken in het zuidelijke deel zijn altijd vochtig.

Eten en drinken: De Rustende Jager (vr. gesloten).

Tip: een luchtfoto (bv. Google Maps) vergemakkelijkt de oriëntatie in het stuifduingebied aanzienlijk.

Variante: voor wandelaars die met de bus komen: op de kruising bij de bushalte richting Biezenmortel. Na huisnr. 7 linksaf (bordje Scouting). De weg gaat in een veldweg over, die naar rechts buigt, dan op een kruising linksaf (bordje De Brand) en langs een sloot aan de linkerhand naar een moerassig bosgebied. Rechtdoor over een plankenpad naar een weide. Rechtdoor, verder op de hoofdroute.

Kaart: 44 O.

Uitgestrekte zandvlakten en sobere plantengroei – het duinlandschap doet aan een echte woestijn denken.

Tussen **kapel** en **bron** (WP I) vinden we een smalle bosweg, die na een kruising als laan verdergaat. Op het eind ervan slaan we links- en dan meteen rechtsaf in een iets dichtgegroeid pad, waar we de eerste modderige passages tegenkomen. Op het einde gaan we linksaf, dan gaan we naar rechts en komen bij een weiland, waarvan we de rand naar rechts en in de hoek naar links volgen (de variant voor busreizigers komt hier uit).

Een pad brengt ons over een brug, waar we rechts een sloot volgen. We passeren nog een brug en gaan naar links weer het bos in. Dit lange rechte stuk voert ons langs lieflijke weiden en door moerasbossen.

Na enkele bochten steken we een weg over en passeren het toegangsbord van het **duingebied**. Zonder ons druk te maken om de wirwar van paden, lopen we rechtdoor naar het open duingebied, waar we schuin links het hoog-

